

Ý KIẾN KIỂM TOÁN VÀ TÍNH KỊP THỜI CỦA BÁO CÁO TÀI CHÍNH ĐÃ ĐƯỢC KIỂM TOÁN: BẰNG CHỨNG TỪ CÁC NGÂN HÀNG THƯƠNG MẠI VIỆT NAM

Phạm Thanh Hùng¹, Nguyễn Thị Trà Giang¹

Ngày nhận bài: 30/11/2022; Ngày phản biện thông qua: 20/12/2022; Ngày duyệt đăng: 31/5/2022

TÓM TẮT

Mục đích của nghiên cứu này là kiểm tra sự ảnh hưởng của Ý kiến kiểm toán (YKKT) đến tính kịp thời của Báo cáo tài chính đã được kiểm toán (BCTCKT). Bài viết sử dụng dữ liệu bảng động của 26 Ngân hàng thương mại tại Việt Nam giai đoạn 2014 - 2021. Kết quả thực nghiệm dựa trên ước lượng GMM hệ thống (System Generalized Method of Moments) cho thấy rằng YKKT không phải là loại ý kiến chấp nhận toàn phần và lợi nhuận kinh doanh giảm có quan hệ ngược chiều với tính kịp thời của BCTCKT, trong khi đó, quy mô ngân hàng có ảnh hưởng cùng chiều. Bên cạnh đó, nghiên cứu còn tìm thấy bằng chứng về mối quan hệ cùng chiều giữa tính kịp thời của BCTCKT ở kỳ trước đối với kỳ sau.

Từ khóa: Ý kiến kiểm toán, ngân hàng thương mại, tính kịp thời.

1. MỞ ĐẦU

Báo cáo tài chính năm đã được kiểm toán là một công cụ quan trọng trong việc ra quyết định của các nhà đầu tư trên thị trường chứng khoán nói riêng và người sử dụng tài liệu này nói chung. Do vậy, thời gian hoàn thành và công bố tài liệu này cần phải đảm bảo tính nhanh chóng, kịp thời, bởi vì thông tin nhận được càng chậm sẽ càng kém hữu ích và càng không hiệu quả trong quá trình đưa ra quyết định của các nhà đầu tư. Một trong những yếu tố có ảnh hưởng đến tính kịp thời của BCTCKT đã được xem xét đến trong các nghiên cứu trước đây là YKKT. Dựa trên lý thuyết đại diện được công nhận bởi Jensen và Meckling (1976) và sau đó là Fama và Jensen (1983), xuất phát từ góc độ vấn đề đại diện phát sinh do sự tách biệt giữa sở hữu và quản lý, YKKT của đơn vị kiểm toán độc lập là một công cụ hiệu quả giúp góp phần hạn chế mâu thuẫn và xung đột lợi ích giữa người chủ và người quản lý điều hành ngân hàng cũng như giúp cho thông tin trên BCTCKT được minh bạch và đáng tin cậy hơn.

Về mặt thực nghiệm, bằng chứng về sự tác động của yếu tố YKKT đối với tính kịp thời của BCTCKT đã được tìm thấy trong các nghiên cứu của Khoufi và Khoufi (2018), Febriyanti (2022). Tại Việt Nam, nghiên cứu của tác giả Đoàn Thị Cẩm Thu (2018) cũng có kết quả tương đồng với các nghiên cứu trên khi đã chỉ ra được yếu tố YKKT có ảnh hưởng đến tính kịp thời của BCTCKT các công ty niêm yết trên thị trường chứng khoán Việt Nam.

Trên thị trường chứng khoán, cổ phiếu ngành ngân hàng giữ một vai trò cực kỳ quan trọng. Điều này được thể hiện qua việc có đến 11 mã cổ phiếu của ngành này được xếp trong rổ cổ phiếu VN30

hiện nay. Nhóm cổ phiếu VN30, là nhóm các cổ phiếu được đánh giá hàng đầu thị trường chứng khoán Việt Nam, với chỉ số vốn hóa và tính thanh khoản cao. Đây là lý do nghiên cứu này được thực hiện nhằm xem xét sự ảnh hưởng của YKKT đến tính kịp thời của BCTCKT các ngân hàng thương mại tại Việt Nam. Những kết quả được phát hiện ở nghiên cứu này giúp góp phần đóng góp chung vào kho tàng học thuật nghiên cứu về chủ đề các yếu tố ảnh hưởng đến tính kịp thời của BCTCKT đối với lĩnh vực ngân hàng. Ngoài ra, nghiên cứu này sẽ còn là nguồn tài liệu tham khảo hỗ trợ cho các nhà quản lý ngân hàng, các nhà đầu tư trên thị trường chứng khoán. Khác với những nghiên cứu trước đây, nghiên cứu này sử dụng mô hình có biến độc lập dạng trễ của biến phụ thuộc để xem xét đến sự ảnh hưởng của thời gian hoàn thành BCTCKT ở kỳ trước đối với kỳ sau. Thêm vào đó, với việc sử dụng phương pháp ước lượng SGMM, nghiên cứu đã khắc phục được hiện tượng nội sinh và các khuyết tật khác có khả năng xảy ra trong mô hình hồi quy khi ước lượng dữ liệu dạng bảng động tuyến tính.

2. NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

2.1. Mục tiêu nghiên cứu

Mục tiêu của nghiên cứu là:

Kiểm định sự ảnh hưởng của yếu tố YKKT đến tính kịp thời của BCTCKT của các ngân hàng thương mại.

Đề xuất các gợi ý chính sách dựa trên kết quả nghiên cứu đối với các nhà quản lý của các ngân hàng thương mại và các nhà đầu tư trên thị trường chứng khoán.

2.2. Nội dung nghiên cứu

¹Khoa Kinh tế, Trường Đại học Tây Nguyên;

Tác giả liên hệ: Phạm Thanh Hùng; ĐT: 0937773988; Email: pthung@ttn.edu.vn.